

VOLBA V ŽIVOTĚ (*Ilona Němcová*)

Klipy: Eliášova volba 1 a 2

Předmět:

- český jazyk
- občanská výchova
- základy společenských věd
- dějepis

Věk:

- žáci ZŠ (8.-9.třída) a odpovídající ročníky víceletého gymnázia
- studenti středních škol a čtyřletých gymnázií

Počet žáků:

- do 30 osob

Časový rozsah:

- 45 - 90 minut (dle volby učitele)

Cíle:

- žák si uvědomí nesení zodpovědnosti za svá rozhodnutí
- žák se seznámí s hlavními faktory, které ovlivňují lidské rozhodování
- žák získá vědomí, že existují v životě situace, ve kterých se bez nutnosti volby neobejde

Předpokládané důležité znalosti a dovednosti žáků:

- základní povědomí o holokaustu a ghettu Terezín (možnost základního seznámení s touto problematikou v předcházející hodině, pokud lekce není zařazena v souladu s hodinami dějepisu)

Didaktická technika::

- DVD přehrávač nebo PC (případně notebook) s příslušným softwarem
- televizor nebo dataprojektor
- obyčejná tabule nebo flipchart

Vyučovací prostředky

- přiložené DVD (klipy „Eliášova volba 1 a 2“)

Příprava učitele:

- zhlédnutí klipů „Eliášova volba 1 a 2“
- příprava výše uvedené didaktické techniky a vyučovacích prostředků
- osvojení (zopakování si) základních znalostí problematiky holokaustu a terezínského ghetta, zejména okolností spjatými s transporty z ghetta na Východ
- znalost metod „volné psaní“, „pětilístek“

Seznam použitých metod:

- výklad
- řízená diskuze
- pětilístek
- esej
- volné psaní
- multimediální výuka
-

Mezioborové přesahy a vazby:

- český jazyk a literatura: mediální výchova (kritické čtení a vnímání mediálních sdělení, interpretace mediálních sdělení a reality, fungování a vliv médií ve společnosti)
- občanská výchova, základy společenských věd: rasismus, xenofobie, antisemitismus
- dějepis: 30. -50. léta 20. století

Postup práce v hodině:

1/ Zahájení hodiny, formality, téma a cíl hodiny – 3 minuty

- formality, zápis do třídní knihy, apod.
- jednoduché seznámení žáků s tím, jak bude přibližně hodina probíhat

2/ Volné psaní na téma Volba v mém životě – 5 až 10 minut

- učitel napíše na tabuli téma – „Volba v mém životě“ a požádá žáky, aby o tomto tématu ve 3 až 5 minutách napsali vše, co je napadne a seznámí je s pravidly volného psaní. Minutu před koncem je upozorní na nachylující se čas.
- učitel po uplynutí lhůty vyzve žáky, aby si své texty navzájem přečetli se spolužáky v lavici. Popřípadě vyzve dobrovolníka, aby přečetl své myšlenky celé třídě

Pozn.: Pravidla volného psaní: 1. Piš po celou dobu vše, co tě k danému tématu napadá. 2. Piš souvislý text, nikoliv jen jednotlivá hesla nebo body. 3. Nevracej se k napsanému, neopravuj, nevylepšuj, co jsi napsal/a. 4. Pokračuj v psaní, i když tě nic nenapadá, zapisuj pomocné věty („Jak bych teď mohl pokračovat“.... nebo „Teď mě nic nenapadá...“), ale snaž se vrátit k tématu. 5. Nenech se brzdit pravopisem. Učitel nenutí nikoho ke čtení před celou třídou, ani texty nevybírání a neopravuje.

2/ Transporty z Terezína na Východ – 10 minut

- stručný výklad na téma ghetto Terezín. Učitel vysvětlí žákům, proč bylo založeno, v jaké době a jakou plnilo funkci. Seznámí je stručně s problematikou transportů na Východ.

Pozn.: Žákům je třeba vysvětlit zejména pojmy a slangová slova terezínského ghetta, které jsou v souvislosti s transporty používány pamětníkem v klipu, jako např. Východ, vyreklamovat z transportu, šlojska, Hamburk, dobytčáky, apod. (učitel může použít slovník výrazů ve vztahu k terezínskému ghettu, který je součástí této publikace).

3/ Práce s nahrávkami výpovědi pamětníka s názvy „Eliášova volba 1 a 2“ – 15 minut

- učitel promítne žákům klip „Eliášova volba 1“, který končí sdělením pamětníka o tom, jak se dozvěděl, že jeho dívka byla vyreklamována z transportu.

Pozn.: V klipu „Eliášova volba 1“ vypráví pamětník o tom, že do transportu z Terezína na Východ byla zařazena jeho dívka a on že se rozhodl dobrovolně ji následovat, a to přes odpor svých rodičů. Shodou okolností byl o něco později do stejného transportu vybrán i jeho neduživý bratr, o kterého se po celou dobu v Terezíně staral. Rodiče pak s jeho rozhodnutím najednou souhlasili. Ovšem hodinu před nástupem do transportních vagonů mu jeho dívka sdělila, že byla z transportu vyřata (tzv. vyreklamována).

- učitel postupně žákům položí následující otázky: Jaké měl vyprávějí možnosti volby? Jak si myslíte, že se rozhodl? Proč? Jak byste se rozhodli vy? Proč?
- učitel promítne žákům klip „Eliášova volba 2“

Pozn.: V klipu „Eliášova volba 2“ pamětník vypráví, že se rozhodl jít si pro radu za jedním ze spoluvězňů, kterého uznával jako morální autoritu. Ten mu ovšem pouze sdělí, že každý člověk se dříve nebo později dostane do situace, ve které musí sám najít řešení a na základě něho se pak ukáže, jaký vlastně je. On pak zanechává svou dívku v Terezíně a odjíždí se svým bratrem na Východ.

- učitel se pokusí řízenou diskuzí přimět žáky, aby konfrontovali své postoje a řešení problému s pamětníkem – hrdinou příběhu například těmito otázkami: Proč se rozhodl odjet? Jaká kritéria v jeho rozhodování převážila? Jaká kritéria by byla důležitá v rozhodování pro Vás? Už jste se někdy dostali do podobné situace? Jak jste se v ní zachovali? Jakou úlohu hraje v podobných rozhodováních morálka člověka?

4/ Zakončení a závěrečné shrnutí – 10 minut

- učitel shrne v reflexi společně s žáky téma metodou „pětílístku“. Učitel vysvětlí žákům, jak se pětílístek tvoří, žáci pak pracují samostatně.

Pozn.: Pětílístek je jednoduchá pětiřádková básnička, pomocí které žáci stručně shrnou téma, názory a postoje.

Na 1. řádek žáci jednoslovně odpoví na otázku, jaké bylo téma uplynulé hodiny.

Na 2. řádek napíší žáci 2 podstatné vlastnosti tématu, kterým hodinu pojmenovali.

Na 3. řádek napíší žáci 3 slovy odpověď na otázku, co se s tématem děje nebo co téma dělá?

Na 4. řádek napíší žáci větu se 4 slovy, které se vztahují k tématu.

Na 5. řádek žáci napíší jedním slovem, co si představí, když se vysloví téma, které napsali na první řádek (synonymum, nebo metafora).

- podle úrovně žáků může učitel zadat esej na téma „Člověk se jednou v životě dostane do situace, ve které musí sám najít řešení a kdy se ukáže, jaký vlastně je.“